OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO

Lainvalmisteluosasto
Lsn Jari Salila

13.4.2017

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VESILAINSÄÄDÄNNÖN KÄYTTÖOIKEUS-SÄÄNTELYN UUDISTAMISEKSI (HE 262/2016 VP)

Käsillä olevassa hallituksen esityksessä vesilainsäädännön käyttöoikeussääntelyn uudistamiseksi (HE 262/2016 vp) vaikutusten arvioinnissa on tunnistettu esitettyjen lainmuutosten vaikuttavan muun muassa keskivedenkorkeuden nostamishankkeisiin ja edelleen vesistöjen kunnostushankkeiden toteuttamiseen.

Asian eduskuntakäsittelyn aikana eri valiokunnissa toimitetuissa kuulemisissa on nostettu esiin keskivedenkorkeuden nostohankkeisiin liittyviä näkökohtia. Esimerkiksi kiinteistötietojärjestelmän kartta-aineistoon sisältyvät epätarkkuudet ovat aiheuttaneet epätietoisuutta tarpeellisten käyttöoikeuksien laajuudesta. Tähän epäkohtaan ei käyttöoikeuden perustamista koskevan sääntelyperustan uudistamisen yhteydessä ole mahdollista puuttua.

Soveltamisongelmia on aiheuttanut myös vesilain 17 luvun 11 §:n 2 momentti, joka koskee vesioikeudellisen lupamenettelyn jälkeistä kiinteistötoimitusta. Vesilain 17 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomaisen on toimitettava lainvoiman saanut lupapäätös Maanmittauslaitokselle muun muassa silloin kun päätöksellä annetaan 6 luvun 6 §:n mukainen käyttöoikeus saattaa toisen aluetta veden alle. Pykälän 2 momentin mukaan veden alle jäävä alue on eräin poikkeuksin liitettävä osaksi siihen rajoittuvaa vesialuetta. Säännöstä voidaan lukea siten, että jos lainkohdassa tarkoitettu oikeus on myönnetty, on tilusjärjestely aina toimitettava eli se ei jätä harkinnanvaraa tilusjärjestelyn toimittamisen suhteen.

Vesilain 17 luvun 11 §:n 3 momentin mukaan asian käsittelyssä on noudattava, mitä vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetussa laissa (451/1988) ja kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 133 §:n 2

Käyntiosoite
Eteläesplanadi 10
HELSINKI

Postiosoite
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin
02951 6001

Faksi
09 1606 7730

Sähköpostiosoite
oikeusministerio@om.fi

momentissa, 133 a ja 134 §:ssä säädetään. Vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain 5 §:n mukaan tilusjärjestelyn suorittamisen lähtökohtana on epätyydyttävästä kiinteistöjaotuksesta johtuvan haitan poistaminen tai merkittävä vähentäminen. Kiinteistönmuodostamislain 133 §:n 2 momentin mukaan alueen liittämisen edellytyksenä on asianosaisten sopimus, minkä lisäksi muodostettavan yhteisen alueen tulee kiinteistönmuodostamislain 134 §:n 3 momentin mukaan olla tarkoituksenmukainen alueen käytön järjestämisen ja hoidon kannalta, eikä liittäminen tai yhdistäminen saa aiheuttaa epätarkoituksenmukaista kiinteistöjaotusta tai vaarantaa kiinteistöjärjestelmän selvyyttä.

Edellä mainitut säännökset muodostavat keskenään jännitteisen kokonaisuuden. Vesilain erityissäännöksen taustalla ollut tyyppitilanne vesilainsäädännön kokonaisuudistuksessa (HE 277/2009 vp) oli keskivedenkorkeuden nostamishanke, jossa laajempia alueita jäisi veden alle. Tällaisessa tilanteessa tosiasialliset olosuhteet ja kiinteistöoikeudellinen jaotus olisivat muuttuneet huomattavan epäsuhtaisiksi, kun muodostunut vesialue olisi kuulunut edelleen alueen omistajalle. Syntyvää tilannetta pidettiin hankalana myös kalastuksen järjestämisen sekä vesialueen käytön ja hoidon näkökulmasta. Ratkaisuksi tähän nähtiin tilusjärjestely, jossa uusi vesialue liitettäisiin olemassa olevaan yhteiseen vesialueeseen ja alueen omistaja saisi aluetta vastaavan osuuden yhteisestä vesialueesta. Tämänkaltaisia hankkeita ei kuitenkaan ole juurikaan ollut, vaan käytännössä keskivedenkorkeuden nostamishankkeet ovat olleet usein pienimuotoisia keskivedenkorkeuden nostohankkeita ja perustettavat käyttöoikeudet kapeita kaistaleita. Tämä on johtanut useasti tilusjärjestelytoimituksen jättämiseen sikseen. Tämänkaltaisessa tilanteessa tilusjärjestely ei juurikaan paranna kiinteistöjärjestelmän selkeyttä, vaan lisää viranomaisten työtä ja asianosaisten vastattavaksi tulevia kustannuksia ilman olennaista lisäarvoa. Viitteitä on myös siitä, että tilusjärjestelystä aiheutuvat kustannukset ovat saattaneet osaltaan vähentäneet halukkuutta keskivedenkorkeuden nostamishankkeiden ja edelleen vesistöjen kunnostushankkeiden toteuttamiseen. Edellä mainituilla perusteilla oikeusministeriö

> *esittää maa- ja metsätalousvaliokunnalle harkittavaksi hallituksen esityksen esittämistä täydennettäväksi siten, että vesilain 17 luvun 11 §:n 2 momentti kumottaisiin.*

Esitys ei poistaisi velvollisuutta tilusjärjestelyn suorittamiseen, vaan tilusjärjestely tulisi suorittaa kiinteistönmuodostamislaissa ja vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetussa laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä. Oikeusministeriö on keskustellut asiasta Maanmittauslaitoksen, maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön, vesilain lupaviranomaisen ja valvontaviranomaisen kanssa. Näistä tahoista yksikään ei ole vastustanut ehdotusta mainitun lainkohdan kumoamisesta. Esitys toteuttaisi myöskin hallitusohjelman tavoitetta tarpeettoman sääntelyn purkamisesta.